

References:

- Byram, M. (2021). *Teaching and assessing intercultural communicative competence: Revisited*. Multilingual Matters.
- Burston, J. (2015). Twenty years of MALL project implementation: A meta-analysis of learning outcomes. *ReCALL*, 27(1), 4–20.
- Cenoz, J., & Gorter, D. (2014). Towards a plurilingual approach in English language teaching: Softening the boundaries between languages. *TESOL Quarterly*, 48(3), 591–599.
- García, O., & Wei, L. (2014). *Translanguaging: Language, bilingualism and education*. Palgrave Macmillan.
- Godwin-Jones, R. (2018). Using mobile technology to develop language skills and cultural understanding. *Language Learning & Technology*, 22(3), 1–17.
- Guilherme, M. (2002). *Critical citizens for an intercultural world: Foreign language education as cultural politics*. Multilingual Matters.
- Kukulska-Hulme, A. (2020). Mobile-assisted language learning [Revisited]. In *The TESOL Encyclopedia of English Language Teaching* (pp. 1–7). Wiley.
- Liddicoat, A. J., & Scarino, A. (2013). *Intercultural language teaching and learning*. Wiley-Blackwell.
- Viberg, O., Hatakka, M., Bälter, O., & Mavroudi, A. (2020). The current landscape of learning analytics in higher education. *Computers in Human Behavior*, 107, 105–104.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Світлана Кирилюк

Здобувач ступеня в/о «Магістр» І курсу Кирилюк С. П.

Науковий керівник: д-р пед. наук, проф. Безкоровайна О. В.

Рівненський державний гуманітарний університет

Вивчення іноземної мови у молодшому шкільному віці відкриває учням нові можливості для розвитку, спілкування та дослідження власних інтересів. У цей період діти гарно засвоюють мовний матеріал, швидко запам'ятовують нові слова, легко відтворюють інтонації та звуки. Для того, щоб цей процес був справді ефективним, учитель має добре розуміти їх психолого-педагогічні особливості. Саме знання вікових потреб, особливостей мислення, емоційної сфери та сприйняття інформації допомагає обирати оптимальні методи, створювати сприятливе мовне середовище та формувати позитивне ставлення дитини до вивчення мови.

Період розвитку дитини, що співпадає з її перебуванням у початковій школі (з 6 до 11 років) називається молодшим шкільним віком. Формування та розвиток психічних процесів, поведінки, зміна провідної діяльності, нова соціальна роль та багато іншого відбувається саме зараз. Для вчителя іноземної мови такі учні - чисті книги, у які можна легко вносити необхідні знання та навички, проте важливо знати яким чином.

Провідна діяльність.

У молодшому шкільному віці провідною діяльністю стає навчальна, проте гра залишається важливим механізмом засвоєння нового. Саме через навчальну діяльність у дітей формуються такі новоутворення, як довільна увага, внутрішній план дій, здатність до самооцінки та рефлексії. Це створює умови для розвитку системного мислення та мовленнєвих навичок.

На уроках іноземної мови важливо враховувати, що перехід від ігрової до навчальної діяльності не є миттєвим. Чудовим рішенням є інтеграція гри в навчальний процес — через рольові ситуації, комунікативні, дидактичні, інтерактивні ігри, вірші, пісні, тощо. Гра в цьому віці не лише підтримує інтерес, а й сприяє глибшому засвоєнню мовного матеріалу. Поєднання з навчальним змістом забезпечує мотивацію та активну участь учнів. При цьому гра заради гри не підходить, адже дитина має усвідомлювати, що гра

має навчальну мету.

Пам'ять.

Молодші школярі здобувають нову навичку - довільну пам'ять. Вона дає можливість свідомо запам'ятовувати значно більший обсяг навчального матеріалу. Це пов'язано з розвитком усвідомлення — діти починають розуміти мету навчання і важливість запам'ятовування.

Активно продовжує працювати і мимовільна пам'ять, якою вчитель іноземної мови має обов'язково користуватись. Спілкування на уроці іноземною мовою, використання медіа не лише з матеріалом програми, а й додаткового зайвим не буде. Мимовільна пам'ять чутлива до всього, що викликає емоційний відгук або візуальний інтерес. Учні гарно запам'ятовують велику кількість слів та граматичні структури, які подає вчитель, навіть без пояснень - природно та ненав'язливо.

Мислення.

Мислення молодших школярів перебуває на етапі переходу від наочно-дійового до наочно-образного, а згодом перейде до словесно-логічного. У цьому віці діти потребують конкретності та образності, тому абстрактні мовні правила або безконтекстні граматичні конструкції засвоюються ними важко. Активно формується вміння порівнювати, класифікувати, робити прості висновки. Можна вводити завдання, які потребують аналітичної роботи з мовним матеріалом: зіставлення форм, пошук закономірностей, мовні ребуси чи прості граматичні ігри. Новий матеріал варто подавати через образ, ситуацію, приклад або дію. Наприклад, нове слово краще вивчати не через переклад, а через картинку, жест або реальний предмет. Це відповідає рівню розвитку мислення дитини й робить засвоєння природним, зрозумілим і цікавим.

Увага.

Увага у молодшому шкільному віці лише формується: спостерігається її нестійкість, невеликий обсяг, труднощі з розподілом і перемиканням. Діти легко відволікаються, особливо коли навчальний матеріал є складним або незрозумілим. У початковій школі переважає мимовільна увага, тобто діти концентруються на тому, що цікаве, емоційно яскраве або рухливе.

Поступово, у процесі навчання, формується довільна увага. Учні вчаться свідомо зосереджуватися, діяти за інструкцією вчителя, а згодом і самостійно керувати своєю діяльністю. На уроках іноземної мови вчитель має активно змінювати види діяльності, чергуючи мовленнєві завдання з іграми, піснями, руханками, візуалізацією кожні 7-10 хвилин. Розвиток довільної уваги у процесі навчання іноземної мови сприяє кращому засвоєнню матеріалу, оскільки діти вчаться зосереджуватися на завданнях, що підвищує їхню навчальну успішність.

Мовлення.

Мовлення у молодшому шкільному віці ще активно формується навіть рідною мовою. Цей період вважається сенситивним для розвитку фонематичного слуху, артикуляційної бази та мовленнєвих навичок загалом. Діти мають високу здатність до наслідування, тобто легко імітують нові звуки, ритм, темп мовлення, інтонаційні структури. Ця природна схильність дає можливість швидко опановувати базові елементи іноземної мови через слухове сприйняття й повторення. Формування правильної вимови в цьому віці теж починати легше: діти ще не мають стійко закріплених мовленнєвих шаблонів, а їх апарат артикуляції достатньо гнучкий для адаптації до нових звуків. Ефективними будуть вправи, що базуються на емоційно значущому матеріалі: піснях, римівках, діалогах із персонажами, які стимулюють мовленнєву активність та спонукають дітей до наслідування без тиску та страху помилки.

Емоційна сфера.

Емоційна сфера молодших школярів є надзвичайно чутливою та водночас вразливою. Учні гостро реагують на оцінку, похвалу, підтримку чи навпаки осуд і байдужість. Іноземна мова, на відміну від багатьох інших предметів, напряду пов'язана з емоційним залученням, бо вивчається через інтонації, емоційні ситуації, діалоги, пісні, тобто засоби, що викликають живу реакцію. Якщо урок насичений позитивними враженнями, гумором, музикою, елементами гри, то учень відчуває радість від процесу, що стимулює бажання продовжувати.

Емоційна залученість також сприяє кращому запам'ятовуванню: коли нова лексика чи граматичні конструкції викликають у дитини цікавість або захоплення, вони легше осідають у пам'яті. Створення психологічно безпечного простору дозволяє подолати тривогу перед помилками, діти охоче говорять іноземною, якщо не бояться.

Отже, молодший шкільний вік є сенситивним періодом для розвитку мовлення, мислення, пам'яті, уваги та емоційної сфери, що створює сприятливі умови для вивчення іноземної мови. Успішне навчання можливе лише за умови врахування вікових особливостей учнів: мимовільна пам'ять дає змогу ефективно засвоювати лексику й граматику через ігри, пісні, вірші; увага дітей ще нестійка, тож потребує коротких, чітко структурованих і різноманітних завдань.

Провідна діяльність поступово переходить від ігрової до навчальної, однак ігрові методи залишаються важливою складовою уроку для підтримання інтересу та мотивації. Мовленнєві навички формуються у молодших школярів надзвичайно активно: діти мають добру імітаційну здатність, легко сприймають і відтворюють інтонації та звуки іноземної мови. При цьому важлива позитивна емоційна атмосфера на уроці, підтримка вчителя та залучення учнів до комунікативних ситуацій, які допомагають

подолати страх помилок, підвищити впевненість у власних силах і створити умови для природного розвитку іншомовного мовлення.

Список використаних джерел

1. Безкоровайна О., Павлюк Г. Психологічні та педагогічні аспекти професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови для початкової школи. URL: <http://repository.rshu.edu.ua/id/eprint/227/1/Безкоровайна%20О.В.,%20Павлюк%20Г.,%202019.pdf> (дата звернення: 08.05.2025).
2. Бойко Г., Гуляйгородська О. ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ. МІЖНАРОДНІ ЧЕЛПАНІВСЬКІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЧИТАННЯ. URL: <https://chelpanov.eeipsy.org/index.php/eeip/article/view/368/369> (дата звернення: 08.05.2025).
3. Головьйова Г. Формування пізнавального інтересу молодших школярів на уроках іноземної мови з використання електронно-освітніх ресурсів в умовах дистанційного навчання. URL: https://www.researchgate.net/profile/Anzelika-Golub/publication/376450201_Gluhivske_evrejske_kladovise_zasnuvanna_ta_nacionalna_specifika_vidviduvanna/links/65789ab36610947889be8526/Gluhivske-evrejske-kladovise-zasnuvanna-ta-nacionalna-specifika-vidviduvanna.pdf#page=339 (дата звернення: 08.05.2025).
4. Горбач А. Сутність понять «мотив» і «мотивація» у навчанні молодших школярів. URL: https://www.researchgate.net/profile/Anzelika-Golub/publication/376450201_Gluhivske_evrejske_kladovise_zasnuvanna_ta_nacionalna_specifika_vidviduvanna/links/65789ab36610947889be8526/Gluhivske-evrejske-kladovise-zasnuvanna-ta-nacionalna-specifika-vidviduvanna.pdf#page=339 (дата звернення: 08.05.2025).
5. Косяненко Д. Психолого-педагогічні основи навчання іноземної мови дітей молодшого шкільного віку. URL:

- https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/78240/1/Kosianenko_Bachelou_s_paper.pdf (дата звернення: 08.05.2025).
6. Ніколюк Т. Особливості психічного розвитку молодшого шкільного віку. Освітній проект «На Урок» для вчителів. URL: https://naurok.com.ua/osoblivosti-psihichnogo-rozvitku-molodshogo-shkilnogo-viku-35283_6.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 08.05.2025).
7. Особливості пам'яті та уваги учнів початкової школи. Освіта.UA. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/psychology/9924/> (дата звернення: 08.05.2025).
8. Провідна діяльність молодшого школяра. Pidru4niki. URL: https://pidru4niki.com/12600903/psihologiya/providna_diyalnist_molodshogo_shkoly_ara (дата звернення: 08.05.2025).
9. Самохін К. Психолого-педагогічні умови розвитку пам'яті учнів на уроках англійської мови. URL: http://ds.forlan.org.ua/bitstream/handle/123456789/662/Магістерська_Самохін_25.12.2024.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 08.05.2025).
10. Ткаченко Л. Психолого-педагогічні особливості учнів молодших класів у процесі навчальної діяльності. URL: https://doi.org/file:///C:/Users/DELL/Downloads/3115-Текст%20статті-5561-1-10-2019050_3.pdf (дата звернення: 08.05.2025).
11. Шевцова Г. Молодший шкільний вік: традиції та інновації в дослідженнях // Педагогічні науки: Зб. наук. праць. – Вип. LXVIII. – м. Херсон, ХДУ, 2015. – С. 134 – 138.

**ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ
КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ
ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ**

Олег Леоновець